

9. **Odorowicz A.** Przedmiot, odbiorcy, funkcje i środki promocji miasta na przykładzie Krakowa / A. Odorowicz // Gospodarka – Rynek – Marketing. – Rzeszów : Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie, 2004. – S. 157-171.

10. **Smalec A.** Wykorzystanie instrumentów promocji do kreowania więzi samorządu ze społecznością lokalną / A. Smalec // Lokalne układy partnerskie. – Szczecin : Uniwersytet Szczeciński, 2004. – S. 31-38.

11. **Стратегическое** планирование развития города. Опыт построения отечественной модели на примере города Киржач / А.Л. Гапоненко, А.Н. Алисов, В.Г. Старовойтов, С.В. Тишкин. – Киржач : Изд-во ТИКОМ, 2001. – 65 с.

12. **Żelazna K.** Działania wadz samorządowych w kreowaniu wizerunku gminy Myślenice / K. Żelazna // Lokalne układy partnerskie. – Szczecin : Uniwersytet Szczeciński, 2004. – S. 65-73.

13. **Гомольська В.** Регіональний маркетинг як засіб підвищення інвестиційної привабливості територій / В. Гомольська // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 158-164.

14. **Czornik M.** Promocja miasta / M. Czornik. – Katowice : Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im Karola Adameckiego, 2005. – 134 s.

15. **Маркетинг мест.** Привлечение инвестиций, предприятий, жителей и туристов в города, коммуны, регионы и страны Европы / Ф. Котлер, К. Асплунд, И. Рейн, Д. Хайдер. – СПб. : Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2005. – 376 с.

16. **Шаров Ю.П.** Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти / Ю.П. Шаров. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

Карый О.И. Маркетинговые коммуникации в маркетинге города: адресаты коммуникаций

Классифицированы контактные аудитории для потребностей маркетинга города, а также проведена систематизация аргументов маркетинговых коммуникаций для каждой контактной аудитории в маркетинге города.

Ключевые слова: маркетинг города, маркетинговые коммуникации, контактная аудитория, аргумент.

Karyu O.I. Promotion in city marketing: contact audiences

The classification of contact audiences for the demands of city marketing as well as systematization of arguments for every contact audience in promotion according to city marketing are carried out in the article.

Keywords: city marketing, promotion, contact audience, argument.

УДК 330

Доц. І.Н. Карпунь, канд. екон. наук –
Львівський ДІНТУ ім. В'ячеслава Чорновола

ВИРОБНИЦТВО ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ (БАНКРУТСТВА)

Сучасні дослідження показують, що процвітання розвинених країн забезпечує обґрунтована реалізація підприємницького потенціалу як четвертого фактора виробництва (нарівні з землею, працею і капіталом). Головну мету підприємництва, тобто чітко окреслену причину його існування, у світовій економіці прийнято називати місією. Тому на основі загальної місії виробництва сформовано і встановлено загальні виробничі цілі, які мають відповідати певним вимогам.

Ключові слова: фінансова криза, ефективність виробництва, інтенсифікація виробництва, внутрішня продуктивність, зовнішня продуктивність, діагностика банкрутства, стратегічна криза, фактори банкрутства.

Постановка проблеми. У ринковій економіці успіхи (ефективність) діяльності виробництва значною мірою залежать від їх організаційної структури. Відбувається процес руйнування сформованих традиційних структур і заміна їх новими, що відповідають вимогам ринкової економіки і місцю в ній товаровиробника.

Господарська самостійність виробничих ланок, посилення економічних методів керівництва, перехід в дедалі більшою мірою до управління по горизонталі (постачальники – виробництво – споживання), а також важке економічне становище в країні вимагають від керівника чітких і безпомилкових дій, адекватних постійно мінливим умовам і ситуаціям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Світовий досвід сформував певну систему знань про теоретичні засади, закони і принципи інноваційного потенціалу та природи кризових ситуацій і шляхи їх запобігання та нейтралізації, як масштабно висвітлено у працях науковців економічної теорії: Л. Абалкіна, О. Амоші, Ш. Бланкарт, Є. Бойка, Ф. Бутинця, В. Василенка, А. Гальчинського, В. Гейця, Г. Гольдштейна, П. Заваліна, О. Кузьміна, В. Ковальова, І. Лукінова, В. Марцина, Є. Мних, Г. Мамутова, Г. Нам, В. Опаріна, А. Поручника, С. Покропивного, А. Поддєрьогіна, В. Савчука, О. Терещенка, Л. Федулової, В. Федоренко, Г.О. Швиденко, А. Чухна, Ю. Яковлева та ін., а також М. Брауна, Е. Денісона, П. Друкера, Д. Ейкерлофу, Р. Лукаса, М. Портера, Б. Санто, М. Спенсу, Д. Стігліца, Й. Шумпетера та ін.

Виклад основного матеріалу. Оскільки діяльність виробника спрямована на отримання і постійне збільшення прибутку, управлінські органи мають постійно виконувати основні завдання.

Особливо важливе завдання керівництва зумовлює посилення ролі фінансів виробництва у системі господарювання. Суть фінансової діяльності виробництва полягає у виникненні грошових відносин, пов'язаних із неперервним кругообігом коштів у формах витрачання ресурсів, отримання доходів, їх використання, а також з приводу відносин із постачальниками, покупцями продукції, працівниками виробництва, державними органами та ін.

Особливого значення набуває своєчасне та об'єктивне оцінювання фінансового стану виробництв різних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки своєчасно й об'єктивно, проаналізувавши фінансовий стан виробництва. Схему групування показників оцінювання фінансового стану виробництв зображено на рис. 1.

Набір фінансових показників, які характеризують фінансовий стан і ділову активність елементів залежить від глибини досліджень. Але більшість методик аналізу фінансового стану виробництва передбачає визначення таких груп показників: фінансової стійкості; платоспроможності; ділової активності; рентабельності, що значно підсилює достовірність оцінювання фінансового стану.

Економічна сутність і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва і господарської діяльності виробництва загалом – полягають в тому, щоб постійно і стабільно можна побачити результати діяльності виробництва, активно впливати на його стан, раціонально використовувати всі наявні фінансові й матеріальні ресурси, добиватися підвищення ефективності виробництва (табл. 1).

Головною ознакою ефективності (продуктивності) є досягнення остаточної мети – результатів виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу.

Рис. 1. Класифікація показників оцінювання фінансового стану виробників

Табл. 1. Система показників ефективності виробництва

Узагальнювальні показники	Показники ефективності використання		
	праці (персоналу)	виробничих фондів	фінансових коштів
- Рівень задоволення потреб ринку. - Виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів. - Прибуток на одиницю загальних витрат. - Рентабельність виробництва. - Витрати на одиницю товарної продукції. - Частка приросту продукції внаслідок інтенсифікації виробництва. - Національно-економічний ефект використання одиниці продукції.	- Темпи зростання продуктивності праці. - Частка приросту продукції внаслідок зростання продуктивності праці. - Відносне вивільнення працівників. - Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу. - Трудомісткість одиниці продукції. - Зарплатомісткість одиниці продукції.	- Загальна фондовіддача (за обсягом продукції). - Фондовіддача активної частини основних фондів. - Рентабельність основних фондів. - Фондомісткість одиниці продукції. - Матеріаломісткість одиниці продукції. - Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини й матеріалів.	- Оборотність обігових коштів. - Рентабельність обігових коштів. - Відносне вивільнення обігових коштів. - Питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції). - Рентабельність інвестицій. - Термін окупності вкладених інвестицій.

Узагальнювальний показник ефективності використання ресурсів можна розрахувати як відношення обсягу товарної продукції до витрат на її виробництво і збут, тобто до собівартості, за такою формулою:

$$E_{\text{вр}} = \frac{\Sigma Q_{mn}}{\Sigma B_{\text{впрз}}} = \frac{Q_{\text{зmn}} + Q_{\text{рm}}}{B_{\text{он}} + B_{\text{м}} + B_{\text{зв}} + B_i},$$

де: $E_{\text{вр}}$ – ефективність використання ресурсів виробництвом за відповідний період, грн; ΣQ_{mn} – обсяг виробленої товарної продукції за певний період, грн; $\Sigma B_{\text{впрз}}$ – загальна сума використаних ресурсів на виготовлення продукції, грн; $Q_{\text{зmn}}$ – залишки товарної продукції, виготовленої у відповідному періоді на складах, грн; $Q_{\text{рm}}$ – обсяг реалізованої продукції за відповідний період, грн; $B_{\text{он}}$ – прямі витрати на оплату праці персоналу за певний період, грн; $B_{\text{м}}$ – прямі витрати на використанні матеріальні ресурси за відповідний період, грн; $B_{\text{зв}}$ – витрати загальновиробничі за відповідний період, грн; B_i – інші прямі витрати, віднесені на собівартість виготовленої продукції за відповідний період, грн.

До узагальнювальних показників ефективності виробництва зараховують показник частки приросту продукції внаслідок інтенсифікації виробництва. Розраховують його таким чином:

$$\chi_{\text{инт}} = \frac{100(1 - \Delta P_3)}{\Delta V_B},$$

де: $\chi_{\text{инт}}$ – частка приросту обсягу продукції внаслідок інтенсифікації виробництва; ΔP_3 – приріст застосовуваних ресурсів за певний період (розрахунковий рік), %; ΔV_B – приріст обсягу виробництва продукції за той самий період (рік), %.

На відміну від багатьох європейських країн із розвинутою економікою, показникові продуктивності праці відводять значно більшу роль, ніж лише визначення виробітку продукції та її трудомісткості. Відповідно до цього, досягнення ефективних результатів господарювання потребує витрат матеріальних, енергетичних, трудових та інших ресурсів. Крім цього, всебічно враховується основне завдання ринкової економіки – максимальне забезпечення суспільства необхідними благами в умовах безмежних ресурсів. Тому продуктивність праці колективів виробництв і окремих працівників розглядається як їх спроможність забезпечувати потреби суспільства у певній продукції за мінімальних витрат ресурсів на їх виготовлення. Цей методичний підхід виражається таким співвідношенням:

$$\text{ПП} = \frac{N_i \times C_i(\text{виторг})}{C_n(\text{витрати})},$$

де: N_i – кількість виготовленої колективом продукції за певний період, шт.; C_i – ціна одиниці продукції, грн; C_n – повна собівартість всього обсягу виготовленої продукції, грн. Зіставляючи виторг з витратами, можна визначити продуктивність праці, тобто частку сумарної ринкової вартості, що припадає

на одиницю витрачених ресурсів. Таке розуміння продуктивності праці відтворює співвідношення:

$$ПП = \frac{ЗП}{ВП},$$

де: *ЗП* – "зовнішня" продуктивність виробництва, грн; *ВП* – "внутрішня" продуктивність виробництва, грн.

Отже, зіставлення остаточного результату діяльності з витратами на його отримання за такими підходами відображає ефективність роботи виробництва.

Розгляд виробництва з позиції системного взаємозв'язку всіх факторів виробництва дає змогу підтримувати стійкий режим функціонування системи (виробництва) шляхом постійних управлінських впливів, які виявляються на основі прийняття і реалізації науково обґрунтованих рішень. Водночас, ринкові відносини істотно ускладнюють умови господарювання і значно посилюють конкурентну боротьбу між суб'єктами господарювання, що може погіршувати їхній економічний стан і як наслідок – призводити до банкрутства.

Питання діагностики банкрутства і підтримки платоспроможності виробництва вкрай актуальне в Україні, про що свідчить тривала криза неплатежів та її негативні наслідки. Прогнозування і виявлення причин банкрутства має на меті ідентифікацію потенційної загрози банкрутства для своєчасного формування системи заходів із нейтралізації негативних тенденцій розвитку фінансової ситуації на виробництві. На практиці особливо актуальне питання щодо визначення причин і факторів, які зумовлюють кризи (банкрутства) виробництв і організацій.

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності виробництва та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому виробництві.

Причини кризових ситуацій приховані у самій формі ринкового господарювання, які виникли через постійні зміни ринкових орієнтацій споживача. Успіхи і невдачі діяльності виробництв розглядають як взаємопов'язані чинники: зовнішні – незалежні від самого виробника; внутрішні, що залежать безпосередньо від організації роботи самого виробника.

Результатом одночасного впливу всіх чинників є настання банкрутства. Основні причини банкрутства зображено на рис. 2.

Найбільш характерними симптомами прояву банкрутства суб'єктів господарювання є наростання тотальної заборгованості та повної неплатоспроможності виробництва (організації).

Види криз:

- стратегічна криза (коли на виробництві зруйновано виробничий потенціал і немає довготермінових чинників успіху);
- криза прибутковості (перманентні збитки завдають шкоди власному капіталу, і це призводить до незадовільної структури балансу);
- криза ліквідності (підприємство є неплатоспроможним, або існує реальна загроза втрати платоспроможності) – табл. 2.

Між розглядуваними видами кризи існують тісні причинно-наслідкові зв'язки: стратегічна криза спричинює кризу прибутковості, яка, своєю чергою, призводить до втрати виробництвом ліквідності.

Рис. 2. Фактори банкрутства виробництва

Табл. 2. Фактори, що зумовлюють різні види кризи

Стратегічна криза	Криза прибутковості	Криза ліквідності
• неправильний вибір виробничого майданчика (місця розташування підприємства); • неефективна політика збуту та політика асортименту; • недосконале планування та прогнозування; • помилкова політика диверсифікації; • неефективний апарат управління; • дефіцити в організаційній структурі; • відсутність виробничої програми; • зайві виробничі потужності; • відсутність або неієздатність системи контролінгу; • форс-мажорні обставини.	• несприятливе співвідношення цін собівартості; • невиправдане завищення цін; • ризиковані великі проекти; • зростання собівартості за стабільних цін; • зменшення обігу від реалізації продукції; • збитковість окремих структурних підрозділів; • придбання збиткових підприємств; • значні запаси готової продукції на складі; • високі витрати на персонал; • високі відсоткові ставки; • неефективна маркетингова політика; • форс-мажорні обставини.	• невраховані вимоги "золотого правила" фінансування (конкурентність термінів); • незадовільна структура капіталу; • відсутність або незначний рівень страхових (резервних) фондів; • незадовільна робота з дебіторами; • надання незабезпечених товарних кредитів; • великий обсяг капіталовкладень із тривалим терміном окупності; • великі обсяги низько-ліквідних обігових активів; • зниження кредитоспроможності підприємства; • високий рівень кредиторської заборгованості; • форс-мажорні обставини.

Висновки. Ринкова економіка виробила велику систему фінансових методів попередньої діагностики і можливого захисту виробництва від банкрутства, яка отримала назву "система антикризового фінансового управління". Суть цієї фінансової системи управління полягає в тому, що загроза банкрутства діагностується ще на ранніх стадіях її виникнення. Це дає змогу вчасно використати спеціальні фінансові механізми чи обґрунтувати необхідність певних реорганізаційних процедур. Система антикризового фінансового управління виробництвом базується на певних принципах:

- постійна готовність до можливого порушення фінансової рівноваги виробництва;
- рання діагностика кризових явищ у фінансовій діяльності виробництва;
- диференціація індикаторів кризових явищ за рівнем їх небезпеки для фінансового розвитку виробництва;
- терміновість реагування на окремі кризові явища у фінансовому розвитку виробництва;
- адекватність реагування виробництв на рівень реальної загрози його фінансовій рівновазі;
- повна реалізація внутрішніх можливостей виходу виробника з кризового фінансового стану;
- використання за необхідності відповідних форм санації виробника для запобігання його банкрутству.

Розглянуті принципи є основою організації антикризового фінансового управління виробництвом у разі загрози банкрутства.

Література

1. **Карпунь І.Н.** Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібн. / І.Н. Карпунь. – Львів : Вид-во "Магнолія", 2007. – 418 с.
2. **Закон України** "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" // Голос України. – 30.07.1999 р.
3. **Колісник, М.К.** Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посібн. / М.К. Колісник, П.Г. Ільчук, П.І. Віблій. – К. : Вид-во "Кондор", 2007. – 272 с.
4. **Воловець Я.В.** Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібн. / Я.В. Воловець. – К. : Изд-во "Алерта", 2005. – 199 с.
5. **Фінанси підприємств** : підручник / Керівник авторського колективу і науковий редактор проф. А.М. Подерьогін. – Вид. 5-те, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 546 с.
6. **Крамаренко Г.О.** Фінансовий аналіз і планування / Г.О. Крамаренко. – К. : Центр навч. літ-ри. 2005. – 224 с.
7. **Терещенко О.О.** Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О.О. Терещенко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 268 с.

Карпунь І.Н. Производство как объект финансового кризиса (банкротства)

Современные исследования показывают, что процветание развитых стран обеспечивается обоснованная реализация предпринимательского потенциала как четвертого фактора производства (наравне с землей, трудом и капиталом). Главную цель предпринимательства, то есть четко очерченную причину его существования, в мировой экономике принято называть миссией. Поэтому на основе общей миссии производства сформированы и установлены общие производственные цели, которые должны отвечать определенным требованиям.

Ключевые слова: финансовый кризис, эффективность производства, интенсификация производства, внутренняя производительность, внешняя производительность, диагностика банкротства, стратегический кризис, факторы банкротства.

Karpun I.N. Production as object of financial crisis (bankruptcies)

Modern researches show that prosperity of the developed countries of the world is provided by the grounded realization of enterprise potential, as a fourth factor of production (equally with earth, labour and capital). Primary objective of enterprise, that sharp-edged reason of his existence, in a world economy it is accepted to name a mission. Therefore on the basis of general mission general production aims which must answer certain requirements are formed and set productions.

Keywords: financial crisis; efficiency of production; intensification of production; internal productivity; external productivity; diagnostics of bankruptcy; strategic crisis; factors of bankruptcy.

УДК 330.332; 336.717

Доц. Л.Г. Кльоба, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"

**ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Досліджено суть, значення та умови оптимізації державного регулювання банківської діяльності. Проаналізовано вплив державного регулювання на розвиток банківської діяльності. Запропоновано враховувати корисність державного регулювання та витрати, пов'язані з регулюванням банківської діяльності.

Ключові слова: банк; банківська діяльність; державне регулювання; регулювання банківської діяльності; інтенсивність державного регулювання; корисність регулювання; витрати, пов'язані з регулюванням банківської діяльності; оптимізація державного регулювання.

Постановка проблеми. Сприяння неухильному зростанню економіки, добробуту населення та отримання прибутку є фундаментальною метою банківництва. Для досягнення цієї мети, особливо у тривалому періоді, необхідно забезпечити стабільний та високий рівень розвитку банків. Значний вплив на розвиток банків має державне регулювання їхньої діяльності. Тому, на нашу думку, окремого дослідження потребує сутність оптимізації державного регулювання банківської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У розвиток теорії банківської діяльності значний внесок зробили О.Д. Вовчак, В.І. Грушко, А.Я. Кузнєцова, Б.Л. Луців, С.К. Реверчук, Т.С. Смовженко та інші дослідники. Однак окремі аспекти цієї проблеми з'ясовано не повністю, зокрема ретельнішого дослідження потребують питання, які стосуються оптимізації державного регулювання банківської діяльності.

Метою дослідження – розгляд питань, які стосуються оптимізації державного регулювання банківської діяльності.

Об'єктом дослідження є банківська діяльність в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади щодо оптимізації державного регулювання банківської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Банки мають величезний вплив на стабільність грошового обігу і розвиток економіки – вони залучають вільні кошти, надають кредити, здійснюють безготівкові розрахунки, обслуговують експортно-імпортні операції. Найменші порушення у виконанні цих функцій можуть заподіяти великої шкоди національній економіці, тому їх виконання з боку банків має бути бездоганним і гарантованим. Однак системні банківські